

Jednotný digitální trh

Přeshraniční eGovernment

Již první myšlenky evropské integrace byly spojeny s jednotným trhem, založeném na volném pohybu osob, zboží, kapitálu a služeb.

Jiří Průša

Díky postupnému odstraňování technických i právních bariér se za více než dvacet let v mnoha oblastech podařilo jednotný trh vytvořit a možnost studia v jiné zemi, zaměstnání v jiném členském státě či podnikání přes hranice se nejen pro mladou generaci stalo tak přirozené, jako například objednání zboží ze zahraničního e-shopu. V rámci programu ERASMUS vyjíždí za studiem nebo stáží do zahraničí již téměř 250 000 studentů ročně, v jiném členském státě podle odhadů pracuje přibližně 13 milionů občanů Evropy a pro 21 milionů malých a středních firem představují mezinárodní aktivity se společnostmi z jiných států Evropské unie podstatnou součást jejich podnikání.

Zatímco v tom fyzickém, off-line, světě se za desetiletí evropské integrace již podařilo mnohé bariéry odstranit a při letní cestě do Portugalska

či zimní cestě na rakouské sjezdovky již nepřemýšlíme o tom, že náš občanský průkaz je bez problémů akceptován jak na letišti, tak v hotelu či autopůjčovně, v online světě existuje stále mnoho překážek, které brání využívání elektronických služeb bez ohledu na to, v jakém státě se člověk nachází. Podle studie *European Policy Centre (EPC)* přitom digitální trh může do roku 2020 přispět ke zvýšení HDP o čtyři procenta a mít stejný finanční efekt, jako měl v roce 1992 program jednotného trhu.

Jednou z oblastí, kde se již podařilo mnohé překážky odstranit, je elektronické obchodování. Elektronické služby veřejné správy se však často omezují pouze na hranice a občany svého státu. O změnu tohoto stavu se snaží jak strategie *Digitální agenda pro Evropu*, tak z ní vycházející Evropský akční plán „eGovernment“ na období 2011 až 2015. Cílem těchto dokumentů je vytvoření elektro-

nických služeb, které podnikatelům umožní zřídit a provozovat podnik kdekoli v Evropě, nezávisle na původním umístění, občanům dovolí studovat, pracovat, bydlet a pobírat důchod kdekoli na území Evropské unie. Ve snaze podpořit členské státy při budování takovýchto služeb Evropská komise podporuje takzvané rozsáhlé pilotní projekty (LSPs). Na začátku loňského roku pak byl poprvé představen návrh Nařízení Evropského parlamentu a Rady o elektronické identifikaci a důvěryhodných službách pro elektronické transakce na vnitřním trhu. Cílem této legislativy je mimo jiné podpořit přes-hraniční využívání elektronické identifikace a její rozšíření tak, jako je tomu dnes již u zmíněných občanských průkazů. Další připravovaný legislativní akt, který by měl pomoci s vytvořením jednotného digitálního trhu, představuje návrh směrnice o elektronické fakturaci při zadávání veřejných zakázek. Návrh této legislativy počítá nejen s jednotným standardem pro elektronické faktury, ale především s prakticky povinným využitím elektronické fakturace v rámci veřejných zakázek. Vedle chystané legislativy však můžeme v evropském právu najít několik předpisů, které již s myšlenkou jednotného digitálního trhu počítají. U elektronického zdravotnictví (e-Health) se jedná o Směrnici o uplatňování práv pacientů v přeshraniční zdravotní péči, která počítá mimo jiné se vzájemným uznáváním receptů, které jsou v mnohých státech včetně České republiky vydávány v elektronické podobě. Zajistit vzájemnou spolupráci národních systémů lze buď prostřednictvím bilaterálních smluv, jako se tomu stalo například v případě elektronické identifikace u Německa a Polska, nebo prostřednictvím spolupráce více států, které společně vytvoří standardy a rámce zajišťující vzájemnou spolupráci nebo-li interoperabilitu. Ta je nutná nejen v oblasti technické, ale rovněž právní a sémantické (jazykové). K podpoře vzájemné spolupráce pak slouží pilotní projekty, které si kladou za cíl ověřit dané řešení a často rovněž „prolomit ledy“ stojící v cestě přeshraničních služeb.

Pilotní projekty

Finanční motivace ze strany Evropské komise přispěla v minulosti ke vzniku pěti pilotních projektů, z nichž každý se zaměřoval na jedno z témat eGovernmentu, a to STORK, SPOCS, PEPPOL, epSOS, e-CODEX.

STORK představuje klíčový projekt v oblasti elektronické identifikace, jehož cílem je zajištění vzájemného uznávání elektronické identifikace. Význam tohoto počínu spočívá nejen v pilotních projektech zaměřených třeba na elektronickou identifikaci v elektronickém bankovníctví nebo elektronických službách zahraničních vysokých škol, ale rovněž ve stanovení takzvané úrovně důvěry (QAA), kdy například pro přístup k bezplatnému e-learningu nebude nutné vyžadován takový stupeň ověření uživatele, jako u změny dat v obchodním rejstříku.

SPOCS se snaží usnadnit zahájení podnikání v jiném členském státě, kdy usiluje o propojení takzvaných *Jednotných kontaktních míst* vybudovaných členskými státy v návaznosti na Směrnici o službách. Problémem těchto míst je však v současné době jejich vzájemné propojení a elektronická výměna dokumentů, což jsou témata řešená v projektu SPOCS.

PEPPOL se zaměřuje na přeshraniční zadávání veřejných zakázek a usnadnění komunikace jak mezi dodavatelem a odběratelem ve všech fázích výběru veřejné zakázky, tak v případě vlastního nákupu a platby.

Měsíc jednotného trhu

Článek o jednotném digitálním trhu byl připraven v rámci *Měsíce jednotného trhu*, který přináší občanům možnost se přímo aktivně zapojit do on-line diskuzí na různá témata, která se týkají běžného života každého z nás. Od 23. září do 23. října mají občané všech států Evropské unie možnost přispět ke zlepšení evropského vnitřního trhu svými nápady, otázkami či připomínkami prostřednictvím www.yourideasforeurope.eu. Pro zájemce o problematiku jednotného digitálního trhu a zejména pak rozsáhlých pilotních projektů pořádá sdružení CZ.NIC ve spolupráci s Evropskou komisí dne 23. října od 15 hodin setkání všech zájemců v Evropském domě, Jungmannova 24, Praha 1.

epSOS se věnuje oblasti elektronického zdravotnictví (e-Health), kdy usiluje například o sdílení základních dat o pacientech (například **krevní skupina**) tak, aby tyto údaje byly k dispozici lékařům třeba při zranění českého pacienta, který se vydal lyžovat do Rakouska. Součástí projektu epSOS, do jehož řešení je v současné době zapojeno více jak sto nemocnic či ordinací a sto šedesát lékáren; je rovněž řešením pro elektronické recepty.

e-CODEX se zaměřuje na spolupráci členských států v oblasti elektronické justice a usnadnění spolupráce při realizaci *Evropského platebního rozkazu* (EPO), *Evropského zatýkacího rozkazu* (EAW) či vzájemné uznávání peněžitých trestů a pokut.

e-SENS

K dobudování jednotného digitálního trhu by měl nejnověji přispět projekt *e-SENS* (Electronic Simple European Networked Services), který vychází jak z výsledků pěti předchozích rozsáhlých pilotních projektů, tak reflektuje současnou i připravovanou evropskou legislativu. Do řešení tohoto projektu je zapojeno více než sto partnerů z dvaceti evropských zemí včetně České republiky, kterou v projektu zastupuje sdružení CZ.NIC se svojí službou jednotných identit *mojeID*.

Ke klíčovým výstupům projektu *e-SENS* patří vybudování takzvaných univerzálních stavebních bloků (building blocks), které budou moci být využity pro řešení nejrůznějších přeshraničních služeb. Problematika elektronického doručování (*e-Delivery*) tak již bude řešena univerzálně, ať již se jedná o elektronickou justici, zaslání elektronických faktur v rámci veřejných zakázek či zaslání úředních rozhodnutí podobně, jako je tomu v České republice v případě datových schránek. Stejně cíle si pak projekt klade i v oblasti elektronické identifikace, kdy místo několika řešení pro různé oblasti (například **sociální dávky** či zdravotnictví) by měla existovat pouze jedna identifikace, podobně jako je tomu u služby *mojeID*. Tu je již dnes možné využít jak při nakupování v celé řadě e-shopů, přihlašování ke zpravodajským serverům a portálům,

tak třeba i k elektronickým službám knihoven a nově i k hlasování v ověřených anketách měst a obcí. V této souvislosti návrh připravovaného Nařízení o elektronické identifikaci a důvěryhodných službách počítá s tím, že za elektronickou identifikaci nemusí být považovány jen oficiální elektronické občanské průkazy, ale rovněž další nástroje vydávané soukromými či neziskovými subjekty v případě, že je daný členský stát notifikuje. V takovémto případě by tak *mojeID* mohlo být použito nejen při přihlašování k českým, ale rovněž k zahraničním serverům v rámci Evropské unie.

Mezi další takzvané *building blocks* projektu *eSENS* patří elektronické dokumenty, jejichž formáty by měly být bez problémů zpracovány jakýmkoliv úřadem a elektronický podpis, kde již dnes existuje pro veřejnou správu povinnost vzájemného uznávání kvalifikovaných certifikátů vydaných kvalifikovanými certifikačními autoritami. Za účelem usnadnění vzájemné spolupráce především mezi orgány veřejné správy pak poslední stavební blok představuje problematika takzvané *sémantiky*. Tyto stavební bloky, které budou k dispozici jako open source, budou moci být využity jak jednotlivými partnery projektu, tak dalšími subjekty. Potom už není rozhodující, jestli se jedná o státní instituce nebo vývojáře systémů e-Governmentu.

Dobudování jednotného digitálního trhu, stejně jako již existujícího vnitřního trhu, jistě nebude otázkou několika měsíců či let, ale „během na dlouhou trať.“ Projekt *e-SENS* však v tomto úsilí může sehrát významnou roli při řešení stále rostoucí mobility občanů a firem, tak při vypořádávání se s existující i budoucí evropskou legislativou. Pro mnohé firmy jako je eBay či Amazon se obchodování přes hranice stalo každodenní součástí jejich fungování. Nyní je na řadě veřejná správa, která se čím dál častěji bude setkávat s občany, kteří pracují či studují v zahraničí a potřebují si vyřídit své „úřední záležitosti“. ■

Jiří Průša pracuje ve sdružení CZ.NIC, je spoluřešitelem projektu *e-SENS* a STORK 2.0.